

Naturvårdsverkets författningssamling

ISSN 1403-8234

Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn;

NFS 2007:10

Konsoliderad version, ändringsföreskrift NFS 2012:1, NFS 2012:12 och NFS 2014:23.

Med stöd av 13 § viltskadeförordningen (2001:724) och efter samråd med Sametinget föreskriver Naturvårdsverket följande.

Med stöd av 10 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn föreskriver Naturvårdsverket

Tillämpningsområde och definitioner

1 § Dessa föreskrifter reglerar länsstyrelsens arbete med inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn. Metodik för genomförande av inventering av björn, varg, järv och lodjur finns beskriven i *Naturvårdsverkets metodik för inventering av stora rovdjur i Sverige*. I *bilaga 1* till dessa föreskrifter regleras metodiken för inventering av kungsörn. (NFS 2014:23)

Nedanstående begrepp och termer har i dessa föreskrifter följande betydelse. (NFS 2014:23)

Familjegrupp lodjur (NFS 2014:23)	Spår av lodjurshona med unge/ungar som dokumenterats under inventeringsperioden. Termen kan användas synonymt med föryngring. (NFS 2014:23)
Familjegrupp varg (NFS 2014:23)	Minst tre vargar i sällskap i ett revir varav minst en revirmarkerar regelbundet. (NFS 2014:23)
Fältpersonal	Person som förordnats av länsstyrelsen att utföra inventeringsarbete i fält gällande rovdjur. Personen kan även vara kontaktperson gentemot en eller flera samebyar. (NFS 2014:23)
Föryngring	Björn, varg, järv och lodjur som har fött unge/ungar eller kungsörn som har lagt ägg i bo i en sameby eller i ett län under inventeringsperioden. För kungsörn kan termen användas synonymt med häckning. (NFS 2014:23)
Inventering	Definieras i 8 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, lo och kungsörn där det framgår att länsstyrelsen varje år ska undersöka hur många föryngringar av varg, järv, lo och kungsörn som förekommer i länet (rovdjursinventering). (NFS 2014:23)

Inventerings-ansvarig	Den tjänsteman på länsstyrelsen som förordnas att ansvara för inventering av rovdjur i länet.
Inventerings-period	Den tid som är lämpligast för inventering med hänsyn till arternas reproduktion, inventeringens effektivitet och kostnad. Perioderna anges för björn, varg, järv och lodjur i <i>Naturvårdsverkets metodik för inventering av stora rovdjur i Sverige</i> samt för kungsörn i <i>bilaga 1. (NFS 2014:23)</i>
Inventerings-samordnare	Person i en sameby som i enlighet med 4 § Sametingets föreskrifter (STFS 2007:9) om bidrag och ersättning för rovdjursförekomst i samebyar som förordnats av Sametinget att utföra inventering av rovdjur. Personen är även kontaktperson gentemot länsstyrelsen. Person i en organisation som är ansvarig för att samordna inventering av rovdjur. Personen är även kontaktperson gentemot länsstyrelsen. (NFS 2014:23)
Inventerings-slinga	Färdväg till fots, på skidor eller med fordon för att finna spår eller spårtecken, alternativt se eller höra individer eller finna deras boplatser.
Kriterier	Kännetecken som används för att fastställa om föryngring ägt rum och antal föryngringar. För björn, varg, järv och lodjur anges kriterierna i <i>Naturvårdsverkets metodik för inventering av stora rovdjur i Sverige</i> samt för kungsörn i <i>bilaga 1. (NFS 2014:23)</i>
Naturvårdsverkets metodik för inventering av stora rovdjur i Sverige (NFS 2014:23)	Dokument som är knutet till rekvisitering av medel för inventering, innehållande metod för arbetet med inventeringarna av björn, varg, järv och lodjur och tillvägagångssätt för att dokumentera resultatet från inventeringarna. (NFS 2014:23)
Naturvårdsverkets tillhandahållna databas (NFS 2014:23)	Databas eller databaser där inventeringar, inventeringslingor, förekomst och föryngring av rovdjur ska dokumenteras. (NFS 2014:23)
Regelbunden förekomst	(När föryngring inte dokumenterats) spår eller andra observationer av rovdjur har dokumenterats i samebyn vid minst tre tillfällen under minst tre månader under tidsperioden den 1 juli–30 juni. (NFS 2014:23)
Reproduktions-cykel	En tolvårsperiod med början den månad då ungar normalt föds eller ägg läggs. (NFS 2014:23)
Rovdjur	Björn, varg, järv, lodjur och kungsörn.
Sameby	Enligt definition i rennäringslagen (1971:437).
Tillfällig förekomst	Art som normalt inte uppträder i samebyn men av vilken spår eller andra observationer har dokumenterats i samebyn minst en gång under tidsperioden den 1 juli–30 juni. (NFS 2014:23)

Inventeringens mål

2 § Inventeringen ska ingå i länsstyrelsernas regionala förvaltningsansvar för rovdjuren och även vara en del i arbetet med att förhindra faunakriminalitet. Inventeringsresultaten ska vara direkt jämförbara mellan åren och mellan län/områden med renskötsel samt utgöra underlag:

- för uppföljning av mål för rovdjursstammarnas status och utveckling,
- vid uppföljning av effekterna av vidtagna skadeförebyggande åtgärder,
- vid planering av framtida skadeförebyggande åtgärder,
- vid Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas beslut om jakt efter rovdjur.

I renskötselområdet utgör inventeringsresultaten därutöver underlag:

- för Sametinget vid beslut om fördelning av ersättning för rovdjursförekomst i samebyarna, enligt Sametingets föreskrifter.
- för Sametinget vid beslut om eventuella bidrag till förebyggande åtgärder för att förhindra skador av rovdjur på ren enligt Sametingets föreskrifter.

3 § Under inventeringsperioden för järv och lodjur ska årligen för varje län och sameby fastställas:

1. om föryngring av arterna förekommer samt antal föryngringar,
2. om arterna uppträder regelbundet inom renskötselområdet (om föryngring inte förekommer),
3. om arterna uppträder tillfälligt eller inga observationer har gjorts inom renskötselområdet.

Under inventeringsperioden för varg ska antalet familjegrupper fastställas årligen för varje län och sameby. I förekommande fall ska även antalet föryngringar, revirmarkerande par och övriga stationära individer fastställas. (NFS 2014:23)

För varje sameby ska dessutom antalet vargindivider som förekommer i samebyn under inventeringsperioden så långt möjligt fastställas.

För björn ska förekomst fastställas årligen för varje län och sameby. (NFS 2014:23)

För kungsörn ska antalet häckningar fastställas årligen i varje län och sameby. (NFS 2014:23)

4 § har upphävts genom NFS 2012:12.

Organisation och utbildning

5 § Länsstyrelsen ansvarar enligt 8 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn för länets inventeringsverksamhet. Ansvaret ska omfatta planering, genomförande, dokumentation (inklusive registrering i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas), sammanställning, utvärdering och rapportering av inventeringsresultaten samt arkivering och information. (NFS 2014:23)

Länsstyrelsens inventeringsansvarige och fältpersonal samt samebyarnas och organisationernas inventeringssamordnare ska inneha relevanta kunskaper. (NFS 2014:23)

Planering av inventeringsarbetet ska ske i samråd mellan länsstyrelsens inventeringsansvarige och fältpersonal samt samebyarnas och organisationernas inventeringssamordnare. (NFS 2014:23)

Naturvårdsverket ansvarar för att tillhandahålla grundutbildning och vidareutbildning för länsstyrelsens inventeringsansvarige och fältpersonal samt samebyarnas inventeringsamordnare. (NFS 2014:23).

Naturvårdsverket ansvarar för nationell utvärdering och sammanställning av inventeringsresultaten. Enligt 9 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn ansvarar Naturvårdsverket även för granskning och fastställande av inventeringsresultaten. (NFS 2012:12)

Naturvårdsverket tillser att utrustning tillhandahålls länsstyrelserna för insamling av prover samt ansvarar för prioritering, förvaring och förmedling av insamlade prover av betydelse för förvaltningen.

Naturvårdsverket ansvarar för att DNA-analyser av spillning, blod etc. av betydelse för förvaltningen utförs.

Naturvårdsverket ansvarar för utbildning, utveckling, drift och förvaltning av Naturvårdsverkets tillhandahållna databas. (NFS 2012:12)

Länsstyrelsen ansvarar för redovisning av rovdjurens förekomst i överensstämmelse med 3 §, dessa föreskrifter.

6 § Länsstyrelsen ska förordna en inventeringsansvarig för länet samt därutöver förordna de personer som ges behörighet att utföra inventeringsarbete i fält och i enlighet med fastställda kriterier dokumentera inventeringsarbetet i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas. (NFS 2014:23)

Var och en av de organisationer som medverkar i inventeringsarbetet får utse en inventeringssamordnare för sin organisation i länet. (NFS 2014:23)

Länsstyrelsen ansvarar för att informationsutbyte om mål, metoder, organisation, resultat och utvärdering sker med deltagande samebyar och organisationer under inventeringsarbetets gång. (NFS 2014:23)

Område och metoder

7 § Inventeringen av rovdjur ska utföras årligen i varje län och i de svenska samebyarnas totala betesområden. Om snö- och väderförhållandena inte möjliggör inventeringsarbete, ska de områden som inte inventerats redovisas. (NFS 2012:12)

8 § Inventeringar i renskötselområdet ska omfatta de svenska samebyarnas totala betesområden. För inventering av järvföryngringar ska en zon på 5 km läggas till det totala betesområdets yttre gräns och för vargföryngringar en zon på 10 km. (NFS 2012:12)

Länsstyrelsen ska från norska myndigheter inhämta information motsvarande den i Sverige för samebyarnas betesområden i Norge. (NFS 2012:12)

Vid rovdjursförekomst i berörda delar av Finland ska länsstyrelsen inhämta relevant information från finska myndigheter.

9 § Den inventeringsmetod som anges i bilaga 1 ska användas vid inventering av kungsörn. I *Naturvårdsverkets metodik för inventering av stora rovdjur i Sverige* finns inventeringsmetoder för björn, varg, järv och lodjur. (NFS 2014:23)

Vid ändring av *Naturvårdsverkets metodik för inventering av stora rovdjur i Sverige* ska Naturvårdsverket höra Sametinget. (NFS 2014:23)

Dokumentation och kriterier för fältarbete

10 § Länsstyrelsen ska ansvara för att dokumentera observationer av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn. Länsstyrelsens fältpersonal ska i fält dokumentera observationer för att fastställa förekomst och i förekommande fall också antal föryngringar/familjegrupper. Kriterier för dokumentation av observationer av björn, varg, järv och lodjur finns beskrivna i *Naturvårdsverkets metodik för inventering av stora rovdjur i Sverige*. Observationer av kungsörn i fält ska dokumenteras i enlighet med *bilaga 1* till dessa föreskrifter.

Observation som dokumenteras av en samebys eller en organisations inventeringssamordnare, men inte verifierats av länsstyrelsen, ska länsstyrelsen särredovisa i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas. (NFS 2014:23)

11 § Föryngring och andra förekomster av björn, varg, järv och lodjur samt deras geografiska fördelning i länet ska dokumenteras i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas. Kriterier för björn, varg, järv och lodjur definieras i *Naturvårdsverkets metodik för inventering av stora rovdjur i Sverige*. För kungsörn definieras kriterierna i *bilaga 1*. (NFS 2014:23)

Om föryngring av en art saknas i en sameby ska regelbunden eller tillfällig förekomst anges. (NFS 2014:23)

För varje sameby ska därutöver antal föryngringar eller, om sådana saknas, övriga förekomster fastställas. (NFS 2014:23)

Sekretess

12 § I 20 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) är stadgat om sekretess för uppgifter om lyor och boplatser för aktuella rovdjur. (NFS 2012:12)

Dokumentation i databas

13 § Dokumentation av rovdjursobservationer ska ske genom länsstyrelsernas inventeringsansvariga och fältpersonal samt samebyarnas och organisationernas inventeringssamordnare i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas. (NFS 2014:23)

Länsstyrelsen ansvarar för att samtliga observationer av betydelse för inventeringsresultatet dokumenteras i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas. Inventeringens täckningsgrad ska utan dröjsmål redovisas via fältpersonalens inventeringsslingor. Därutöver ska övriga delinventeringar och de geografiska områden de täcker dokumenteras. (NFS 2014:23)

Insamlade prover för DNA-analyser ska registreras löpande och utan dröjsmål i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas. (NFS 2014:23)

Efter inventeringsperioden ska länsstyrelsen utvärdera det samlade inventeringsresultatet, varvid förekomster och antal föryngringar/familjegrupper ska dokumenteras i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas. (NFS 2014:23)

I renskötselområdet gäller därutöver att om samebyns inventeringssamordnare och länsstyrelsens fältpersonal inte varit överens i fält ska detta dokumenteras i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas. Samebyarna ska beredas möjlighet att yttra sig över länsstyrelsens inventeringsresultat. (NFS 2014:23)

Döda rovdjur ska registreras i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas. (NFS 2014:23)

NFS 2007:10**Redovisning**

14 § I Naturvårdsverkets tillhandahållna databas ska länsstyrelsen ha dokumenterat inventeringsverksamheten på sådant sätt att erforderliga uttag och redovisningar kan göras av länsstyrelsen själv, på nationell nivå av Naturvårdsverket samt på samebynivå av Sametinget. (NFS 2012:12)

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**NFS 2007:10**

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 januari 2008, varvid föreskrifterna NFS 2004:17 och 2004:18 ska upphöra att gälla.

NFS 2012:1

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 februari 2012.

NFS 2012:12

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 januari 2013.

NFS 2014:23

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 oktober 2014

Metoder för inventering av kungsörn

Aktiva metoder

Häckning

- Tidigare kända revir/boplatser ska besökas årligen under perioden 1 januari–15 september.
- Potentiella häckningsområden ska besökas under perioden 15 februari–30 april för att dokumentera spelflygande örnar eller andra observationer som tyder på revirhävande par och/eller häckning.
- Bebodda boplatser ska besökas efter den 1 juni för att dokumentera att ungar fötts.

Andra observationer än häckning

I län eller delar av län där kungsörn normalt inte häckar ska även andra observationer än sådana som dokumenterar häckning registreras i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas. Detta gäller särskilt observationer under häckningstid av vuxna örnar.

Inventeringsperiod

Riktade fältinsatser för att fastställa antalet häckande par får koncentreras till perioden 1 juni–15 september.

Reproduktionscykel

- 1 januari–31 december (antal häckande par kan redovisas samma år häckning skett),
- varje observation som tyder på häckning ska kopplas till det år då häckning skett.

Kriterier för att fastställa en häckning

Påbörjad häckning av kungsörn får fastställas tidigast då ruvning påbörjats. Häckning ska anges som: *lyckad häckning, häckning med okänt resultat eller misslyckad häckning.*

Lyckad häckning av kungsörn ska bedömas om

- synobservation görs i boet tidigast den 1 juni av minst en unge
- synobservation görs före den 15 september av minst en flygg unge som observeras i ett känt revir.

Häckning med okänt resultat ska bedömas om

- synobservation görs i bo av ägg och/eller av ruvande fågel
- synobservation görs i boet av minst en unge före den 1 juni, varefter inget återbesök har gjorts.

NFS 2007:10*Misslyckad häckning föreligger om*

- ingen unge, död unge, rötägg eller äggrester konstateras i bo före den 15 juli där tidigare under inventeringsperioden ruvande fågel, ägg eller unge konstaterats.

Allmänna råd till Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2007:10) om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn

Till 5 §

Utbildningens organisation

För att förbättra samtliga aktörers kompetens krävs fortlöpande utbildning. Länsstyrelsen bör bekosta utbildning av minst en inventeringssamordnare i respektive sameby med fasta rovdjursstammar. Motsvarande bör gälla för de organisationer som deltar aktivt i inventeringsarbetet. I övrigt bör samebyarna och deltagande organisationer själva ansvara för att av dem utsedda personer har relevanta kunskaper. (NFS 2014:23)

För att kvalitet och kontinuitet ska upprätthållas, samtidigt som kostnaderna hålls på en rimlig nivå, bör samebyarna och organisationerna eftersträva att inte byta inventeringssamordnare om det inte är nödvändigt. (NFS 2014:23)

Viltskadecenter vid Sveriges lantbruksuniversitet tillhandahåller på Naturvårdsverkets uppdrag grundutbildning för länsstyrelserna beträffande inventeringsverksamheten och ansvarar även för kunskapsproven.

Länsstyrelserna bör i egen regi ansvara för att den inventeringsansvarige, fältpersonalen och övriga intressenter vidareutbildas. (NFS 2014:23)

Viltskadecenter tillhandahåller på Naturvårdsverkets uppdrag, i mån av efterfrågan, även vidareutbildning.

Utbildningens innehåll

Grundutbildningen bör innehålla relevant information om:

- rovdjurspolitiken
- relevant lagstiftning med särskilt fokus på gällande föreskrifter och *Naturvårdsverkets metodik för inventering av stora rovdjur i Sverige*.
- deltagande aktörers roller och ansvar
- rennäringens förutsättningar
- spårkunskap och spårning inklusive felkällor
- hantering av och rutiner för provtagning för DNA-analys
- registrering och uttag i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas
- information och kommunikation. (NFS 2014:23)

Vid vidareutbildningarna bör större vikt läggas vid svårigheter med fältbestämningar och dokumentation i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas. Vidareutbildningen bör också innehålla praktiskt fältarbete.

Distansinläsning bör kunna ske inför utbildningarna.

Kunskapsprov

Kunskapsprovet bör styrka att person som genomgått utbildningen med godkänt resultat inte bara besitter relevanta kunskaper om spår och spårtecken utan också har god kännedom om rovdjurspolitikens mål och innehåll samt relevant lagstiftning. Särskild vikt bör läggas vid gällande regelverk avseende inventering och vilka kriterier som ska vara uppfyllda vid olika förekomster av rovdjur. Personen bör även vara väl förtrogen med Naturvårdsverkets tillhandahållna databas. (NFS 2012:12)

Viltskadecenter för en förteckning över personer som genomgått utbildningen och vilka som avlagt skriftligt prov med godkänt resultat. Viltskadecenter meddelar kursdeltagaren kursresultatet och utfärdar vid godkänt resultat ett kursintyg. Viltskadecenter informerar berörd inventeringsansvarig om provresultaten för samtliga personer knutna till länet samt informerar Sametinget och samebyarnas inventeringssamordnare om provresultaten för personer som genomgått utbildning på samebyns rekommendation. *(NFS 2012:12)*

Informationsutbyte

För utbyte av information om inventeringsarbetet samt bedömning av resultat m.m. bör erforderliga möten hållas mellan länsstyrelsen, Sametinget, samebyarnas och organisationernas inventeringssamordnare. *(NFS 2014:23)*

Sådana avstämningsmöten bör alltid hållas inför stundande inventerings- säsong samt under senare delen av inventeringsperioderna.

Stormöten med företrädare för samebyarna bör hållas återkommande, om än inte årligen.

Förekomst av varg, järv och lodjur *(NFS 2014:23)*

Viltskadecenter utvärderar, på Naturvårdsverkets uppdrag, i samarbete med länsstyrelserna förekomst av varg, järv och lodjur, samt samordnar inventeringsverksamheten beträffande dessa arter. *(NFS 2014:23)*

Utrustning och prover för DNA-analyser

Viltskadecenter tillhandahåller länsstyrelserna, på Naturvårdsverkets uppdrag, utrustning för insamling av prover samt prioriterar, förvarar och förmedlar insamlade prover av betydelse för förvaltningen till av Naturvårdsverket avtalat laboratorium. *(NFS 2014:23)*

Naturvårdsverkets tillhandahållna databas

Viltskadecenter tillhandahåller länsstyrelserna, på Naturvårdsverkets uppdrag, grundutbildning samt support och granskar och bedömer inkomna önskemål till vidareutveckling från användarna. *(NFS 2014:23)*

Till 10 §

I renskötselområdet bör verifiering av observationer så långt möjligt göras gemensamt av länsstyrelsens fältpersonal och samebyns inventeringssamordnare. *(NFS 2014:23)*

Till 12 §

Det är viktigt att uppgifter om lyor och boplatser av aktuella rovdjur behandlas med försiktighet under hela inventeringsarbetet från planläggning till resultatredovisning och inte bara under själva fältarbetet. Dokumentation bör hanteras varsamt och inte bli åtkomlig för obehöriga. *(NFS 2012:12)*

Till 13 §

NFS 2007:10

Revir

Revir bör av länsstyrelsen ges unika namn eller beteckningar som används kontinuerligt, dvs. även år då föryngring inte förekommer. Använda bon eller lyor/lyehål inom reviret anges med exakt platsangivelse de år de används. *(NFS 2014:23)*

De allmänna råden NFS 2004:17 och NFS 2004:18 upphör att gälla.